

КУНГАБОҚАР ЎСИМЛИГИНИНГ ЎСИШИ ВА РИВОЖЛАНИШИГА БИОСТУМЛИЯТОРЛАРНИНГ ТАЪСИРИ

Яхёкулова Матлуба Азизалиевна

Мирзакулова Гавхарой Мшйдиновна

Андижон қишлоқ хўжалиги ва агротехнологиялар институти

<https://doi.org/10.5281/zenodo.7303661>

Аннотация. *Асосий экин сифатида экилган кунгабоқарнинг “F-1 дурагайи” ни ўтлоқи ботқоқ тупроқ шароитида етиштирилганда Экогум био, Экосил, Экогум комплекс, Экогум АФ ҳамда Полибор препаратлари биргаликда қўллаш самарадорлиги ўрганилди.*

Калит сўзлар: *биопрепаратлар; кунгабоқар; Экогум био; Экосил; Экогум комплекс; экогум АФ; Полибор; вариант; қайтариқ; қўллаш меъёри; хосилдорлик.*

INFLUENCE OF BIOSTIMULATORS ON THE GROWTH AND DEVELOPMENT OF SUNFLOWER PLANTS

Annotation. *The effectiveness of the joint use of preparations Eco gum bio, Ecosil, Eco gum complex, Eco gum AF and Polibor in the cultivation of the sunflower hybrid "F-1", planted as the main crop, in the conditions of a meadow-wetland was studied. soil.*

Key words: *biological products; sunflower; Eco gum bio; Ecosil; Eco gum complex; Eco gum AF; Polybor; option; come back; application standard; fertility.*

КИРИШ

Кунгабоқар мойи фақат ёғларни ўз ичига олган маҳсулотдир, унинг таркибида оксил ва углеводлар мавжуд эмас. Ушбу мойнинг таркибини асосан олеин ва линолен ёғ кислоталари ташкил этади. Линолен кислотаси инсон организми учун жуда муҳим элемент ҳисобланади, унинг улуши кунгабоқар мойида 46 фоиздан 62 фоизгача этади. [3,5]

Е витамини табиий кунгабоқар мойида мавжуд бўлган ягона моддадир. Бу гемоглобинни фаоллаштиради, хужайраларни эрта қаришдан ҳимоя қилади, капиллярларнинг бардошлилик даражасини оширади.

МЕТОД ВА МЕТОДОЛОГИЯ

Кунгабоқар пистасини халқимиз азалдан хуш кўради. Шунинг учун у авваллари ҳар қадамда сотилиб ўтириларди. Эндиликда уни замонавий магазинлардан ҳам сотиб олиш мумкин. Қадокланган писталар пайдо бўлди. Чунки у инсон организми учун жуда фойдали. Пистани табиат томонидан ўзига хос равишда яратилган. Унинг таркибидаги муҳим бўлган озиқ моддалар инсон организмида узок вақт давомида сақланиш хусусиятига эгадир.

Бу маҳсулот ярим тўйинган ёғ кислоталари, ёғ ва холестерин алмашинувини нормаллаштириш хусусиятига эга.

50-60 гр. писта 20-30 гр. кунгабоқар ёғи билан тенг бўлиб инсон организми муҳим бўлган ярим тўйинган кислоталар ва Е витамини билан таъминлайди. [4,5]

Бу витаминлар эса бизнинг ҳаёт фаолиятимиз учун жуда муҳим саналади. Айниқса, писта таркибидаги Е витамини эркак ва аёлларнинг репродуктив аъзоларига ижобий таъсир этади. Болаларнинг бўйдор бўлишига таъсир қилади. Организмнинг заифлашиб қолишининг олдини олади. Жисмоний меҳнат ва спорт билан шуғулланувчи инсонлар

учун жуда фойдали. Шундай экан унга фақатгина зерикиш туфайли чақиладиган овунчок сифатида қараманг. [3,4]

НАТИЖА ВА МУҲОКАМА

Кузатишларимиз натижалари шуни кўрсатдики, кунгабоқар 26-280 ҳаво ҳароратида яхши ўсади. Ҳарорат 32-340 дан юқори бўлганида, бу ўсимликка бироз салбий таъсир кўрсатди.

Кунгабоқар пўстлоғи чорва моллари учун қўшимча озуқа бўлиб, оила пўстлоғи гексоза ва пентоза олиш учун асосий қимматли хом ашё ҳисобланади.

Шуни ҳисобга олиб, Андижон қишлоқ хўжалиги ва агротехнологиялари институтини қошидаги “Ахборот маслаҳат маркази ДУК нинг суғориладиган ўтлоқ ботқоқ тупроқлари шароитида асосий экин сифатида экиладиган кунгабоқарнинг ўсиши ҳамда ривожланишига таъсирини ўргандик.

1-жадвал

ТАЖРИБА СХЕМАСИ.

Вариантлар	Гербицид тури	Гербицид меъёри	Тупроққа микробиологик препаратларни қўллаш		4-5 баргида ўсимликларга 1-ишлов бериш		7-8 баргида ўсимликларга 2-ишлов бериш	
			номи	меъёри	номи	меъёри	номи	Меъёри
1	Зеллек	1 л/га	Экогум био	3 л/га	Ишлов берилмаган назорат		Ишлов берилмаган назорат	
II					Экосил	50 мг/га	Экосил	100 мг/га
					Экогм АФ	1,0 л/га	Экогум комп-лекс	2,0 л/га
					Полибор	0,5 л/га	Экогум ФК	1,0 л/га
							Полибор	1,0 л/га

Тажриба натижаларига кўра биргаликда ишлатилган (2-жадвал). биологик препаратлардан фойдаланиш асосий поянинг ўсишига, яъни асосий кунгабоқар поясининг баландлигига ижобий таъсир кўрсатган, яъний назорат вариантга нисбатан 32,1 см юқори бўлган. Саватчаларнинг диаметри ҳам шунга монанд назорат вариантга нисбатан 6,4 см.га юқори бўлганлигини кўрсатди.

2-жадвал

Қўлланилган биостимуляторларнинг кунгабоқар ўсимлигининг ўсиши, ривожланиши ва ҳосил элементларининг шаклланишига таъсири

Вариантлар	06.07.2022 йил		06.08.2022 йил		06.09.2022 йил	
	Ўсимлигининг бўйи	Барг сони	Ўсимлигининг бўйи	Барг сони	Ўсимлигининг бўйи	Саватчаларнинг диаметри

I	16,6	6,4	58,8	16,3	120,5	20,9
IV	20,5	8,2	78,3	18,2	152,6	27,3

ХУЛОСА

Кунгабоқар билан дала тажрибалари асосида қуйидаги дастлабки хулосаларни чиқариш мумкин:

–Беларус Республикасидаги “Белуниверсал Продуст” корхонасида ишлаб чиқарилаётган биологик маҳсулотлардан минерал ўғитлар билан биргаликда фойдаланиш тупроқдаги озукавий моддалар микдорига ижобий таъсир кўрсатмоқда. Тупроқдаги ҳаракатчан озик моддаларнинг кўпайиши кунгабоқарнинг ўсиши, ривожланиши ва ҳосилини олиш учун имконият яратади.

–Дастлабки натижаларга асосланиб, кунгабоқар етиштиришда Экосил, Экогум АФ, Экогум комплекс ва Полибор препаратларини биргаликда қўллаш яхши самара беради, деб ҳисоблаймиз.

REFERENCES

- 1.П.П.Вавилов ва бошқалар.О‘симликчилик М.Колос 1986. 547 б.
- 2.О.Узоқов, Г.Қурбонов Уруғчилик ва уруғчилик фанлари Т. Меҳнат 2000 Пп - 310 .
- 3.Б.С.Мусаев “Агрокимё” Тошкент.“Шарқ” нашриёти 2001. Б. – 217-284.
- 4.Р.О.Орипов, Н.Х.Халилов “Ўсимликчилик” Тошкент 2007, 360-368-бетлар.
- 5.М.А.Яхёқулова, К.Т.Жураева «Влияние биостимуляторов на рост развитие и урожайность подсолнечника» Вестник Хорезмской Академии Маънуна ноябрь 2220 г. 277-279 ст.
- 6.М.Яхёқулова, К.Жураева «Изучение влияния химических препаратов на сорняки хлопчатника» АЭТЕРНА 32-36 ст.